

Za gospodarje

Maribor, dne 11. avgusta 1937

Ponovne hude vremenske nesreče

V zadnji številki smo poročali o siloviti toči, ki je vse uničila po toliko slovenskih krajih in je povzročila v težke milijone segajočo škodo. Po toči in viharju udarjeni reveži so navezani na najnujnejšo pomoč v prehrani, denarni pomoči in v odpisu davkov. Posledice letošnje ledene šibe božje bodo občutili prizadeti kraji tudi drugo leto.

Niso se še posušile solze onih nesrečnih, ki so jokali, ker so bili v dobri pol uri ob vse prideлке in je bil zaman njihov celoletni trud, že so se zaznala poročila o nalih in povodnji ter tudi ponovni toči, ki je povzročilo ogromno škodo po okolici Ptujja, po Slovenskih goricah, po Slovenski krajini, Dolenskem in Beli krajini.

Oblak se utrgal nad Ptujem in okolico

Siloviti nali v točo v ponedeljek 26. julija je bil za Ptuj in okolico usodepoln. Dne 3. avgusta opoldne se je ponovno utrgal oblak nad ptujskim mestom in okolico. Silovito neurje je trajalo dobre pol ure. Po nali se je pa usula kar na suhem kot oreh debela toča, ki je pokrila ponekod polja ter travnike, sadonosnike in vinograde 10 cm na debelo. Ni še ugotovljena škoda od 26. julija, že so pomilovanja vredni Ptujčani oškodovani v drugič za to, kar je še tu in tam preostalo od prvega udara vremenske nesreče.

Neurje krog Gornje Radgone in po Murskem polju

Okolico Gornje Radgone sta zadeli dne 31. julija in 1. avgusta hudi vremenski nesreči. V soboto 31. julija se je vili ploha krog sedmih zvečer. Lilo je tako, da so ljudje po pravici govorili, da se je utrgal oblak. Med silovitim nali vromom z gromom in treskom se je usula gosta toča, ki je klestila po vinogradih ter sadonosnikih in uničevala po poljih, kar je preostalo po žetvi. Kar ni zabila toča, je pomandral vihar,

Najbolj žalostno slika nudi po gornjeradgonski okolici: Hercegovščak, Police, Črešnjevci in Orhovec.

Radl menjajoče se vročine in deževja sta bila po gornjeradgonskih vinogradih precej razširjena peronospora ter odlij in sedaj je udaril vinogradne nasade po že izvršenem vršičkanju ledeni bič, ki je nagel že itak slabo stoječe posestnike v obup.

Približno ob istem času kakor v soboto je privrela nevihta v nedeljo 1. avgusta, ki se je tokrat raztegnila iz gornjeradgonske okolice še na Mursko polje. Po Murskem polju je divjala nevihta v nedeljo od 20. do 23. ure in je lilo kakor iz škafa. Med bliskanjem in grmenjem je padala toča, ki je zabila ajdo, ker druge žitne vrste razven koruze so že bile pospravljene. Vstred nali se je vdrl z gričev hroudurniki in hud dotok vode je med postajama Hrastje-Mota in Bučecovci tako poškodoval železniško progo, da je imel jutranji vlak tri in pol ure zamude, preden so progo zasilno popravili.

Vodovje je prekopalo cesto v Pristavi in Krapju. Mura je močno narasla in potisnila mnogo vode v svoje rokave ter pritoke.

Apačka kotlina, Pesniška in Ščavniška dolina

V nedeljo 1. avgusta zvečer so trajali hudi nali celo noč v Apački kotlini. Banovalska cesta Sv. Ana—Apače je bila preplavljena dva dni in je bil ves promet onemogočen.

Dalje so radi deževja v omenjenih dneh vode poplavlile Pesniško in Ščavniško dolino in so nanesele na njive ter travnike peska in blata. Po ravnokar omenjenih krajih so poljski pridełki po pretežni večini uničeni in bo tudi tem krajem morala pri-skočiti oblast na pomoč.

Neprecenljiva škoda po Slovenski krajini in Medmurju

Neprecenljivo škodo je povzročil nedeljski nali po Slovenski krajini in Medmurju,

V Soboti je preplavila voda velik šiftarjev mlin in je uničila v njem več vagonov žita in moke.

Nad Lendavo in širno okolico so pridrveli hudourniki, ki so prinesli s seboj plodovito zemljo z goric. V par hišah v Lendavi so morali priskočiti ljudem na pomoč reševalci, da so oteli otroke iz hiš, katere je zalila v spodnjih mestnih ulicah voda.

Lendavski trije potoki so se tako napihnili, da sta bila dva mosta na državni cesti proti kolodvoru v nevarnosti, da se zrušita. Še v ponedeljek 2. avgusta popoldne je bilo po lendavski okolici preplavljene tisoč oralov zemlje, kjer je stala voda 2 m visoko.

Poleg Lendave je povodenj najbolj prizadela vas Tri mlini, ki je bila čisto pod vodo in povsem odrezana od prometa, dalje občine: Orešje, Turnišče, Genterovci, Polana in deloma Gaberje. Po teh naseljih bo trajalo dolgo, preden bo oblast precenila škodo, ker so hudourniki odnesli zelo mnogo rodovitne zemlje in oblatili z njo povsem tuja polja in travnike.

Najbolj prizadete kraje si je ogledal dne 2. avgusta poslanec dr. Klar.

V sosednem Murškem Središču je voda podrla železniški most in je bila železniška zveza za en dan prekinjena z Lendavo. V Murškem Središču je vodovje izpodjedlo trem hišam temelje, tako da so se porušile.

V Lendavi ne pomnijo najstarejši ljudje tako hude vremenske nesreče, ki je udarila ravno najbolj revno prebivalstvo, ki bo ostalo brez sadežev svojih vrtov. Celemu lendavskemu okraju je pomoč nujna, ker ubogi narod je tako rekoč brez prehrane.

Tudi na Kranjsko je segla nedeljska nesreča

Nedeljski naliiv je na Dolenjskem najhujše zadel Sv. Križ s slovečo Gadovo pečjo. Nad Sv. Križ je prihrumela poplava v noči. Voda je vdrla v hiše in je stala ponekod dva metra visoko. Valovje razbesnelega potoka Sušica je porušilo šest mostov, odnašalo kozolce, pode, svinjake in razna gospodarska poslopja. Posestniku Francu Stergarju iz Dola je podrla voda hišo in mlin. Mnogim je odneslo in utopilo govejo živino, drobnico, prašiče in perutnino. Poleg Sv. Križa je še opustošenih osem vasi.

Pogled na polja, travnike, sadonosnike in vinograde po okolici Sv. Križa je obupen, ker je vse pod blatom. Splošno znani vinogradi po Gadovi peči so uničeni.

Strašno sliko opustošenja po povodnji, katero so povzročili nalivi 1. avgusta, nudi šentjernejska dolina, katero je poplaval potok Kobilja. Kobilja, ki teče skozi št. Jernej, je vsled dežja začela vedno bolj in bolj naraščati in se je njeno vodovje kot velik hudournik privallilo z Gorjancev v dolino in je uničilo vse, kar mu je prišlo na pot.

Nedeljski nalivi so povzročili mnogo škode po raznih krajih v Beli krajini.

Ljudski pravnik

Točenje vina lastnega pridelka in trošarina. K. S. Ako točite svoj lastni pridelek na drobno, Vam ni treba plačevati državne trošarine, marveč le točilno takso 50 din. Točenje Vam dovoli finančno ravnateljstvo na prošnjo, katero je kolkovati s 30 din, za dobo treh mesecev. Ako je Vaši občini dovoljeno pobirati občinsko trošarino, bi jo morali plačati VI. — Za točenje lastnega pridelka na kraju pridelave od pet litrov naprej ni treba ne dovoljenja ne plačila točilne takse in državne trošarine. Eventuelno občinsko trošarino bi morali plačati VI. — V slučaju, da v Vaši občini ni predpisana občinska trošarina, bila bi pa predpisana v občini, kjer stanuje kupec, bi moral kupec za vino, ki bi ga pripeljal v svojo občino, on sam tam plačati občinsko trošarino.

Streljanje vran na lastnem posestvu. M. B. S. Imate orožni list ter lovsko puško in vprašate, ali smete brez dovoljenja lovskega najemnika streljati na svojem posestvu vrane, srake in druge škodljivce, ki Vam delajo škodo pri koruzi in perutnini. — Brez dovoljenja lovskega upravičenca ne smete svobodno streljati niti nezaščitene divjačine. Zakon o lovu Vam dovoljuje le, da tako divjačino v svoji ograjeni naselbi ali ograjenem dvorišču ujamate in ubijete. Po našem mnenju smete v navedenem prostoru nezaščiteno divjačino tudi ustreliti, ker vran se ne da kar tako ujeti. Izven ograjene naselbe, odnosno dvorišča (torej na polju) pa nikakor ne smete streljati, kajti v tuj lovski revir se s puško sploh ne smete podati, pa čeprav je zemlja Vaša.

Odvetnik zadržuje polovico terjatve. Ana W. 43. Varstveno sodišče je potom odvetnika dalo izterjati terjatev nezakonskega otroka. Odvetnik je izterjal 4500 din od dolžnikovega brata, 2000 din je izplačal materi, 2500 din pa si je pridržal na stroških. Vprašate, kako bi nezakonska hči prišla do zadržanega denarja. — Pri sodiščih v Sloveniji mora vsako pooblastilo, dano odvetniku, biti od sodišča odobreno glede nedoletnika. Pri takih odobritvah sodišče zirecno določi, da nedoletnik ne jamči za stroške odvetnika. V takem slučaju bi moral odvetnik vse, kar iztirja za nedoletnika, nedoletniku izplačati. Za stroške bi jamčil odvetniku le tisti, ki je odvetnika najel, to je nezakonska mati ali varuh osebno. Ker ne vemo, kdo je v Vašem primeru dal pooblastilo odvetniku, Vam ne moremo dati zanesljivega nasveta. Brat nezakonskega očeta ni dolžan plačati stroškov. Seve, ako jih je plačal, si jih odvetnik ne sme dvakrat računati. Vsekakor se nam ne zdi verjetno, da bi bili odvetniku od sodišča priznani stroški v tako visokem znesku. Ako še niso sodno odmerjeni, jih pustite odmeriti od sodišča.

Višina katastralnega čistega donosa. K. D. Pritožujete se, da se Vam je v zadnjih dveh letih računal mnogo večji katastralni čisti donos Vaših zemljišč nego prejšnja leta, vprašujete, kaj naj zoper to ukrenete, zlasti, ko je baš nasprotno kmetija v zadnjih letih bolj ali manj pasivna, kdo in na kateri podlagi določa višino donosa. — Katastrska uprava vodi seznam vseh zemljišč po parcelah, odn. po vrsti kulture (njive, travnike, vrtove, gozdove itd.). Vsaka vrsta kulture ima več bonitetnih stopenj, ki se določajo po legi, rodovitnosti itd. Za vsako kulturo in stopnjo je točno in stalno določen katastralni čisti dohodek, to je denarna vrednost srednjega donosa po odbitku povprečnega zneska rednih gospodarskih stroškov. Ta številka se ne menja! Ako zamenjate kulturo ali ako smatrate, da uvrstitev v določeno bonitetno stopnjo ne odgovarja, morate to javiti katastrski upravi. Pri zamenjavi kulture ne bo težko doseči določitev odgovarjajočega čistega donosa, težja pa je stvar, ako bi hoteli doseči uvrstitev v slabšo bonitetno stopnjo. — V Vašem slučaju gre sigurno za pomoto, ako Vam naenkrat zapisujejo višji čisti donos. Pojdite

k katastrski upravi in prosite za pojasnilo. Davčna oblast pri tem nima opravka, marveč se drži čistega donosa, katerega javi katastrska uprava, in po njem odmeri zemljarino. Morda je le zemljarina višje odmerjena, kar pa bo tudi le pomota, ker bi nasprotno morala biti za malenkost nižja. (O tem smo že pisali.) Morda so Vam zaračunali dopolnilni davek? Zoper napačno odmero se morate pritožiti v 30 dneh na finančno ravnateljstvo. — Pojasnila dajemo le potom »Ljudskega pravnilka«.

Izterjanje terjatve od nezaščitenega dolžnika. H. L. Posodili ste nekaj denarja leta 1930 osebi, ki ni kmet, pa Vam ničesar ne vrne; vprašate, kako bi dolžnika prisilili, da bi dolg odplačeval vsaj v obrokih. — Najprej iztožite (z ubožnim spričevalom) svojo terjatev ali predlagajte izdajo plačilnega povelja. Ko bo sodna odločba pravomočna, pa predlagajte zoper dolžnika izvršbo. Morda ima kake rubljive premičnine. Če ne teh, pa predlagajte, naj položi razodetno prisego. Potem boste zvedeli, ali ima kake terjatve ali sicer kje kako imovino ali stalni zaslužek, nakar bi se dalo seči z izvršbo.

Bivši mlinski delavec in zaščita. K. J. v Z. Ker ste bili od leta 1920 do 1933 uslužben kot mlinski delavec in ste zaslužili letno 4800 din, dočim so znašali obdavčeni dohodki Vašega posestva le 722 din, Vam za dolg, nastal leta 1930, žal res ne pritiče zaščita, kajti zadnja uredba o likvidaciji kmetijskih dolgov stavi kot pogoj zaščite tudi to, da so že ob času zadolžitve (torej leta 1930) Vaši obdavčeni dohodki izvirali pretežno iz kmetijstva.

Pritožbe zoper razveljavljenje občinskih potrdil o zaščiti ni. Isti. Že citirana uredba res določa, da zoper odločbo sodišča, s katero je bilo razveljavljeno občinsko potrdilo, da ste zaščiten kmet, ni nikakega pravnega leka in je torej ta odločba dokončna.

Košnja med mejniki »v oboku«. M. Č. v T. Med Vašim in sosedovim zemljiščem stoje mejniki ter trdi sosed, da teče meja v ravni črti in ne dopusti, da bi Vi kosili preko te ravne črte »v oboku«, kakor je to delal Vaš pokojni oče. Vprašate, ali smete kositi »po stari navadi« kot Vaš oče. — Ako bi bil Vaš oče kosil že nad 30 let (vštevši njegove prednike) »v oboku« v dobri veri, javno, brez prošnje in sile, bi

si bil to pravico, odnosno zadevni kos zemljišča priposestvoval. Po našem mnenju bo z dobro vero nekam šepalo, kajti meja med mejniki teče navadno pač v ravni črti (ako ni vmes kak potok, jarek ali podobno) in ne v loku.

Gospodarsko obvestilo

Sprejem učencev v državno obrtno šolo za pletarstvo v Ptuj. Ta šola ima značaj nepopolne srednje šole z nižjim tečajnim izpitom. Naloga iste je, dajati učencem obojega spola poleg obče vzgoje, teoretično in praktično strokovno izobrazbo v pletarstvu in vrbogojstvu in jih usposobiti za pletarske pomočnike. Slednjim pomaga po dovršeni učni dobi tudi do zaslužka, ako ne bi mogli izvrševati pletarstva na svojih domovih. Na zavodu se poučuje razen praktičnega pouka v pletarstvu tudi teoretske predmete, kakor učni jezik, računstvo, kalkulacije, knjigovodstvo, strokovno risanje itd. Vse šolske potrebščine prejemajo učenci na zavodu brezplačno. Učna doba traja tri šolska leta. Šolsko leto prične 1. septembra. V 1. razred se sprejemajo učenci obojega spola, ki so dovršili vsaj dva razreda srednje ali meščanske šole ali šest razredov osnovne šole in so stari najmanj 12 let. Prijave, kolikove s kolkom za 10 din, je poslati do 3. septembra. Vsebovati morajo krstni list, zadnje šolsko spričevalo, izjavo staršev (varuha), s katero se zavezujejo, da bodo vzdrževali učenca za časa učne dobe in plačali vse stroške, ki bi nastali vsled neopravičenega predčasnega izstopa. Priložiti je tudi potrdilo davčne uprave o višini neposrednih davkov roditeljev. Vsak prijaviteljec prejme pismeno rešitev o sprejemu. Pridnim, podpore potrebnim učencem se bodo po možnosti preskrbele podpore za vzdrževanje.

Razno

Zahteve in prošnje vinogradnikov iz Halož. V nedeljo 25. julija se je vršil tovariški sestanek Vinarske podružnice pri Sv. Trojici v Haložah. Na tem sestanku se je ugotovilo sledeče: Ker se nahaja haloški vinogradnik dandanes res v popolnoma občupnem stanju, iz katerega ni nobene rešitve, razen če se izboljšajo vinske cene tako, da bo zamogel tudi haloški vinogradnik izhajati in vinogradniki sploh. —

Predobro je znano vsej javnosti, da haloški vinogradnik drugih celoletnih dohodkov nima, kakor če mu obrodi njegov vinograd in isti pridelek po zmerni ceni proda. Na pritožbo mnogih vinogradnikov se je ugotovilo, da je poslala Privilegirana agrarna banka v Ljubljani po davčnih uradih čeke z navedbo vsote, katera se mora v teku desetih dni poravnati. Dobro se zavedamo naših dolgov in dajatev, a kakor je zgoraj omenjeno, mi tega sedaj ne moremo, ker še dosedaj haloški vinogradnik ni imel nobenih dohodkov. Zato prosimo vso javnost na odgovornih mestih, naj se zavzame za ubogi, trpeči narod haloški, ki živi v pomanjkanju živil, da se ga usmili in ne vznemirja sedaj z dajatvami ter odgodi plačevanje davkov in drugih plačil do konca leta. Prosimo pa tudi oblasti, da gledajo na to, da se zboljšajo vinske cene, tako da bo zmogel haloški vinogradnik poravnati svoje obveznosti. Vse prizadete vinogradnike pa opozarjamo, da se pridružijo naši pravični zahtevi.

Tržna poročila.

Mariborski trg. Na trg v Mariboru dne 7. avgusta so pripeljali 28 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 12 do 13, slanina 13—14 din. Kmetje so pripeljali sedem voz sena 32—35, enega slame 25 ter tri čebule 1.50—2. Česen 4—7. Breskve 14—20, brusnice 5—6, črnice 1.50 do 2, grozdje 10—12, grozdičje 2.50—3, hruške 4—8, jabolka 3—6, maline 3—4.50, marelice 16—18, ringlo 7—10, celi orehi 8. Ajda 1.25, ajdovo pšeno 3—4, fižol 1.50 do 3, ječmen 1.25—1.50, kuzuza 1.25—1.50, oves 0.75—1.25, proso 1.50, proseno pšeno 3—4, pšenica 1.50—1.75, rž 1.50—1.75. — Jajca 0.50—0.80, mleko 1.50—2, smetana 7.50—10, strovo maslo 20—24. Prinesli so 12 gosi 30—40, 264 kokoši 18—25, 1 kozlička 30, 1214 piščancev 18—60, 2 purana 25—30, 62 rac 14—20, 54 kuncev 4—25.

Mariborski svinjski sejem. Na svinjski sejem 6. avgusta je bilo pripeljanih 296 svinj. Cene so bile sledeče: mladi prešiči 5—6 tednov stari kos 115—140 din, 7—9 tednov 110—145, 3—4 mesece 180—195, 5—7 mesecev 250—360, 8—10 mesecev 390 do 500, eno leto stari 710—800; 1 kg žive teže 6—7.50, 1 kg mrtve teže 9—11. Prodanih je bilo 105 svinj.